

ning. Den væsentligste Anke fra mit Synspunkt ligger jo, som jeg har tilladt mig at fremhæve, i Reglerne for Bevisførelsen. I denne Henseende vil Lovforslaget § 197 medføre en fuldstændig Omvæltning, idet det hedder: om Noget er bevist, afgjøres af Retten, uden at denne i sit Skjøn er bunden ved eller begrændset ved andre Regler end ved dem, som Lovens hjemler. Det er altsaa i fuldeste Maal en fri Bevissteori, hvorefter altsaa Retten har Lov til at anse de Beviser for gyldige, som den antager at indeholde virkelig Sandhed i det paagældende Forhold. Fremdeles indeholder Lovforslaget § 94 den Regel, at, om en Kjendsgjerning er benegtet eller indrømmet, afgjøres af Rettens Skjøn over Forhandlingerne i det Hele, uden at de smaalige Regler, som nu gjælde — jeg mener smaalige Regler i Forhold til Sandheden, om Noget er benegtet i rette Tid, om Noget er benegtet tilstrækkelig tydelig — skulle være af afgjørende Betydning, uden at se hen til, hvad den virkelige og sande Mening har været. Denne Regel vil ogsaa fuldstændig være ophævet ved det Nye, thi Retten skal kunne afgjøre ved et Skjøn, om Forhandlingerne i det Hele kunne antages at have været den virkelige Mening af, hvad der er blevet fremsført. At Dommerens Stilling under en Retstilstand, indrettet i Overensstemmelse med denne Lov, vil blive en ganske anden, vil være ganske tydeligt, thi Dommeren vil faae Ledelsen af den hele Retssforhandling. Ikke alene vil han faae det, men han vil være berettiget til at stille Spørgsmaal til Parterne, for at have Utydeligheder og iøvrigt ogsaa mere yderliggaaende stille Spørgsmaal til Parterne, for at kunne faae dem til at fremkomme med Ting, som kunne have Betydning for Sagen. Fremdeles vil jo Dommeren ved Bevisførelsen — hvilket saa vidtløftig blev omtalt af det ærede Medlem, der havde Ordet før mig — gribe meget dybt ind i Proceduren, idet det ved Bevisførelsen bliver afgjort, hvilke Punkter Beviset skal dreie sig om. Dette har den allerstørste Betydning ogsaa med Hensyn til Hurtigheden, thi under den nuværende Processform ere de procederende Parter nødt til at føre Bevis for alt Muligt, selv om de kunne have en ganske ringe Tro paa, at det vil have nogen Betydning for Sagen, eftersom det er dem ganske umuligt at vide, ialtfald med Sikkerhed, hvilke Momenter Retten til Slutning kan tillægge Betydning. Altsaa, jo større Omhu og Forsigtighed den procederende Part eller hans Repræsentant udviser, jo mere omhyggelig og vidtløftig maa han være i sin Bevisførelse, meget ofte til ingen Nytte. Paa samme Maade gaar det med hans Procedure overhovedet, at han ex tunc, som man siger, maa behandle en Mængde Spørgsmaal, som han mulig meget godt kunde undvære, og han er under den nuværende Procedure i den Grad afhængig

af sin Modpart, at han kan være nødt til for at opfylde Processlovgivningens Forskrifter om specielle Benægtelser m. v. udsærlig at indbegaa det mest urimelige Løi; naar hans Modpart lader det skrive, er der ikke Mulighed for ham, naar han er tilstrækkelig forsigtig, at undgaa at gennemgaa til den yderste Grændse, modsig og benegte indtil Trivialitet. — Det vil under en Retssforhandling, som ledes af Dommeren, og som er mundtlig, forhaabentlig fuldstændig forsvinde; hele Sagens Behandling vil jo kunne koncentreret og ske ganske anderledes energisk. Der er et Punkt, som jeg ikke kan undgaa at komme ind paa, uagtet det er noget mere Specielt, da det hører til det fuldstændig Nye i dette Lovforslag. Det er Retten til at indkalde Parten til personlig Forhandling, for at faae ham til personlig at afgive Forklaring under den ordinære Process. Derom hedder det i Lovforslaget § 96: „Retten kan efter Modpartens Paastand indkalde en Part til personligt Møde, for at besvare Spørgsmaal sigtende til Sagens Oplysning.“ Det er en meget stor Forandring, som her tilsigtes indført; det er et nyt Bevismiddel, som har været ganske ukendt under den tidligere Procedure; der har hidtil ikke været nogensomhelst Mulighed for at tvinge en Part til personlig at afgive Forklaring for Retten i en civil Sag. Det har endogsaa været under Overveielse, om man ikke skulde gaa saa vidt at gjøre Parten til saa at sige Vidne i sin egen Sag ved at affordre ham Forklaring under Et. Saa vidt er man imidlertid ikke gaaet, men det forekommer mig, at man er gaaet meget vidt, og det hører til de Punkter, med Hensyn til hvilke jeg skal tillade mig at opfaae Lovet om, hvorvidt det er rigtigt at gaa ind derpaa. Retten skal vel ikke ex officio i noget Tilfælde indkalde en Part til Forklaring personlig, men der staa, at Retten kan efter Modpartens Paastand gjøre det, og dette Udtryk „kan“ maa vel være at forstaa saaledes, at Retten efter fuldstændig frit Skjøn skulde afgjøre, om det af Modparten Ansøgte kunde begrunde, at Parten saaledes blev indkaldt. Jeg har endel Betenkelighed ved denne Bestemmelse. For det Første forekommer det mig, at det er en meget stor personlig Byrde at lægge paa en Mand, at han først skal være forpligtet til at møde personlig i Forsikringskommissionen og dernæst skal være forpligtet til, naar Modparten paaftaar det — maatte det fra Modpartens Side kan være ren og pur Chikane —, at give personligt Møde i Retten og afgive Forklaring i en Sag, uagtet denne er Noget, som han maa være berettiget til at anse for yderst ubetydeligt, og man maa erindre, at det er jo ikke alene Mand, men ogsaa Kvinder, der blive stædt i denne Situation. Men hvad er endnu mere betenkeligt ved denne Bestemmelse, er, at naar Parten ikke kan møde, naar Proceduren føres for Landsretten, f. Ex. af Hensyn til Afstanden, skal han